

Bijensterfte in Limburg 2002 en 2003, toeval of voorspelbaar?

Peter Elshout

Na de winter van 2000 waren er rondom Landgraaf in Zuid-Limburg vele tientallen bijenkasten ontvolkt. De oorzaak van deze "verdwijnziekte" laat zich bij gebrek aan bijen moeilijk achterhalen. Bij volken die gedecimeerd waren tot een handvol bijen plus nog een koningin zou dit zeker wel mogelijk geweest zijn. Helaas zijn deze bijen niet onderzocht. Hierdoor is er een kans blijven liggen op vroegtijdige registratie van mogelijke resistentie van de varroamijt tegen Apistan. In mei 2002, na de melding in BIJEN van november 2001, werd de Nederlandse imkerij vanuit de officiële voorlichting gewaarschuwd voor een verminderde bruikbaarheid van Apistan. In juli/augustus 2002 verscheen in BIJEN een gerichte publicatie betreffende de resistentie van de varroamijt tegen Apistan en gelijksoortige producten. Dit naar aanleiding van een landelijk onderzoek dat in maart vanuit Limburg door PPO Bijen werd opgestart. Nu wist iedere georganiseerde imker dat het 5 voor twaalf was en kon hij/zij zijn/haar maatregelen treffen. Veel Nederlandse imkers hadden al kennis genomen van publicaties van gerespecteerde wetenschappers in de Duitstalige vakbladen.

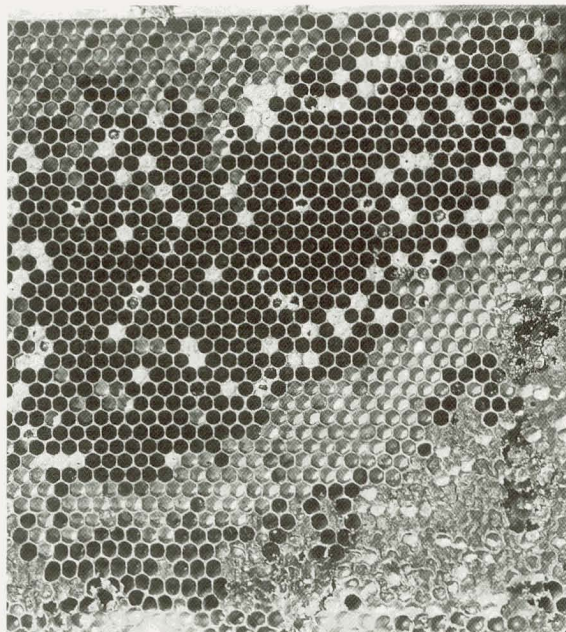
Binnen de Zuid-Limburgse organisaties waren er imkers die de eerste geruchten over resistentie serieus namen en in september 2001 een noodbestrijding toepaste d.m.v. bierviltjes en vele milliliters mierenzuur. Anderen namen aan dat door het vallen van mijten tijdens de Apistanbehandeling het product nog afdoende werkte. Helaas was de bijensterfte in het voorjaar van 2002 bij veel imkers buitensporig hoog. De berichten hierover kwamen bijna allemaal pas eind juli los. De ervaringen van één imker zijn een bron van informatie die ik u niet wil onthouden.

Ratenbestand, vergelijkbaar met open boek

Bij aanvang van de fruitbloeï hadden de volken, oppervlakkig gezien, nog de kenmerken van een volk in optimale ontwikkeling. Daarom werd op deze volken een volledige bak met kunstraat geplaatst. Zo'n twee weken later kreeg de imker bij zijn eerste volledige inspectie het volgende beeld te zien. Bij het openen van de getroffen volken viel op dat de verhouding tussen het aantal inwoners en de grootte van de kast, inclusief het ratenbestand, niet overeenstemde. Met andere woorden; een volkje zo groot als een vuist in twee broedbakken. De bovenbak was nagenoeg geheel gevuld met perfect uitgebouwde en verzegelde

Het laatste restje bijen van een volk dat einde zomer ogenschijnlijk kerngezond leek. Nogal wat bijen hebben een mijt als meelifter. Andere bijen zijn door een combinatie van een mijtenaantasting en virale besmettingen ernstig misvormd.

36

Een voorbeeldige opstelling van voer en vers stuifmeel rondom de restanten van een dood broednest. In door bijen geopende cellen liggen niet geruimde dode bijenpoppen. Foto's Peter Elshout

jonge raten voer. Planken vers wilgenstuifmeel, deels als een brede gordel om de restanten van een bijna geheel verlaten broednest. In de onderbak eveneens veel vers wilgenstuifmeel en een verlaten broednest. Dit broednest, gemiddeld zo'n 8 raten groot, bestond uit gesloten broed en veel open cellen waarin hier en daar verspreid dode strekmeden lagen. Plaatselijk wel wat eitjes in de cellen en hier en daar een klein larfje in een cel zonder een spoor van voer. Grotere larven waren nergens te vinden. Door het uitvoeren van een varroabestrijding met Apistanstrips en een vroege inwintering, einde juli, had hij er zijns inziens alles aan gedaan om zijn volken optimaal te laten uitwinteren. Een falende mijtenbestrijding, gepaard gaande met secundaire virusinfecties hebben er waarschijnlijk voor gezorgd dat deze volken binnen enige weken afstierven. Zeker weten doen we dat natuurlijk niet; ook in het verleden toen de varroamijt ons nog niet terroriseerde waren er jaren met uitzonderlijk veel bijensterfte in het voorjaar. Een echte verklaring voor die sterfte werd nooit gevonden: was het nosema of misschien de tracheënmijt?

Bijensterfte najaar 2002

Het minder goede voorjaar en een niet al te beste zomer was naar de mening van veel imkers de oorzaak van een slechte ontwikkeling van de volken en een veel minder goede honingooft. Maar was het

minder goede weer wel de oorzaak van de slechte ontwikkeling?. Er waren toch ook imkers met een relatief goede oogst en goed ontwikkelde volken. Aan de dracht ter plaatse had het niet gelegen. Ondanks een goede nazomer met voldoende dracht moesten veel volken uit bittere noodzaak verenigd worden. Helaas namen veel volken geen of te beperkt voedsel op en nam de vliegactiviteit zorgwekkend af. Bij een inspectie bleken de kasten nagenoeg ontvolkt. Bij anderen waren alle bijen spoorloos verdwenen. Het hierboven beschreven beeld komt overeen met de ervaringen op Schiermonnikoog. Het onderzoek naar de mogelijke oorzaak van de sterfte op Schiermonnikoog wordt op dit moment uitgevoerd. Mogelijk zullen er in de winter van 2002/2003 en het voorjaar landelijk nog heel veel volken sterven. Over de resultaten houden we u op de hoogte. We raden u aan uw volken en het aantal mijten op de bodemplank goed in de gaten te houden. Graag vernemen we uw ervaringen. Dat kan per brief, diskette of per E-mail aan redactie@vbbn.nl of aan Peter Elshout, 046-44 92 987.

E-mail: peter_elshout@hotmail.com

Studiedag BBV 22 maart

De Buckfast Belangen Verenigd Regio Noord houdt een studiedag voor alle geïnteresseerde imkers in het AOC Terra, Burg. Legroweg 29 te Eelde, aanvang 10.00 uur, zaal open 09.30 uur. Entree leden €1,-, niet-leden €2,-.

Programma

Lezing van dhr. Eric Österlund over: 'Aspecten van de teelt van varroatolerante bijen'. Dhr. Österlund is beroepsimker en redacteur van het Zweedse bijenblad 'Bitidningen'. Hij is Buckfastteler en bekend van zijn Elgonbij, reist veel en schrijft o.a. voor de 'American Bee Journal'. Zijn lezing wordt vertaald in het Nederlands.

Verder worden er die dag verschillende workshops gehouden rond ziektebeelden die met varroabesmetting te maken hebben.

Tevens een uitvindingsbeurs met voor de beste in--zender een prijsje. Brengt u daarom allen uw uitvinding(en) mee.

In de pauze een vragenuurtje met de licentienemers. Na afloop verloting en uitreiking van de prijs voor de beste doe-het-zelver.

Inl.: J.T. Smit, Hooiweg 59, 9761 GN Eelde, 050-3092668.